

Asia: VN/17593/2024

Lausuntopyyntö: luonnos hallituksen esitykseksi tekoälyasetuksen toimeenpanoa koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Lausuntonne koskien keskeisiä ehdotuksia

Suomen Yrittäjät kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esitykseen tekoälyasetuksen toimeenpanoa koskevaksi lainsäädännöksi. Esityksessä on huomioitu kattavasti tekoälyasetuksen toimeenpanoon liittyvät kysymykset, ja valmistelu on ollut huolellista. Kokonaisuudessaan Suomen Yrittäjät pitää esitystä hyvänä, mutta katsoo, että kansallista liikkumavaraa voitaisiin käyttää enemmänkin.

Erityisesti viranomaisten riittävät resurssit ovat keskeisiä, jotta pk-yritykset eivät jää jumiin byrokraatiaan, kuten arviointeihin, lupa- ja todistusmenettelyihin. On tärkeää varmistaa, että viranomaisilla on tarpeeksi resursseja ja osaamista tukemaan pk-yrityksiä lain toimeenpanossa.

Huolestamme herättää myös sääntelyn testiympäristön tai -ympäristöjen rahoitus. Odotamme erillistä hallituksen esitystä, joka käsittelee tätä kysymystä tarkemmin.

Hajautettu markkinavalvonta ja viranomaisten rooli voivat olla yrityksille haasteellisia sisäistä, joten keskitetyn yhteyspisteen perustaminen Liikenne- ja viestintävirasto Traficomiin on perusteltua. Tekoälyasetuksen velvollisuuksien koulutuksen tulisi olla yhteinen ja selkeä, ja on tärkeää, että viranomaisilta saadut tiedot ja ohjeet ovat helposti saatavilla ja ymmärrettäviä. Kysymys siitä, tuleeko tämä koulutus Traficomien yhteyspisteestä, on keskeinen. On myös hyvä, että yrityksen oman toimialan viranomaisen seuraa tekoälyasetuksen toimeenpanon vaikutuksia omalla toimialueellaan.

Seuraamusmaksut voivat olla pk-yrityksille merkittäviä, ja on ehdottoman tärkeää, että viranomaisten tiedotus ja koulutus yritysten velvollisuuksista ovat virheetöntä, saavutettavaa ja näkyvää. Inhimillisen virheen tai tiedonpuutteen vuoksi annettu väärä tieto ei saisi johtaa suoraan

seuraamusmaksuihin. Sen sijaan yrityksille tulisi ensisijaisesti antaa mahdollisuus korjata virheensä ja saada tarvittaessa neuvontaa. Seuraamusmaksun 10 000 euron vähimmäismäärä on suuri summa pienyritykselle, joten sen tulisi olla viimeinen keino vaikuttaa pieniin yrityksiin.

Tietyt asiakirjat pyydetään säilyttämään 10 vuotta viranomaisten saatavilla, vaikka yritys menisi konkurssiin tai lopettaisi toimintansa. Olisi suotavaa, että viranomaiset kehittäisivät rekisterit tai talletuspalvelut, joissa nämä asiakirjat voidaan säilyttää muiden velvollisuuksien mukana. Tämä vähentäisi hallinnollista taakkaa erityisesti yrityksille, jotka lopettavat toimintansa. Lisäksi 10 vuoden säilytysvaatimus on kohtuuton pienille yrityksille, joille yrityksen lopettamiskulut samalla kasvavat. Nämä ja muut pitkän aikavälin sääntelyt ja byrokratiaa lisäävät toimet johtavat siihen, että riskisiä uusia yrityksiä saatetaan jopa perustaa vähemmän. Tämäkään ei edistä innovaatioita ja uusien tekoäly-yritysten perustamista EU:n alueelle.

Hallituksen esityksessä jää vielä epäselväksi mitä kaikkia tietoja viranomainen tulee yrityksiltä vaatimaan asetuksen valvonnan ja yritystoiminnan arvioinnin toteuttamiseksi. Näistä vaatimuksista tulee olla erityisen tarkka, sillä yritysten byrokraattinen kuorma ja tiedonjakovelvollisuus tulee pysyä minimaallisena. Jälleen kerran Suomen Yrittäjät peräänkuuluttaa yrityksille luotavien ohjeistusten, neuvonnan ja velvollisuuksien selkeää viestimistä.

Asetuksen toteuttaminen Suomessa tulisi perustua yhteistyöhön ja kestävän teknologiakehityksen periaatteisiin, ei rangaistuksiin tai kuormittavaan byrokratiaan. Kestävä ja yrityksiä tukevan lainsäädännön toteuttaminen on avainasemassa tekoälyn käytön edistämisessä Suomessa.

Lausuntonne koskien vaikutusten arviointia

Esityksessä on todettu, että vaikutukset yrityksille ovat epäselviä, mikä on huolestuttavaa. Vielä on myös epäselvää, kuinka viranomaiset pitävät huolen pk-yritysten tukemisesta ja ohjeistuksesta, jota selvityksen mukaan pk-yritykset erityisesti kaipaavat. Tämä tekee vaikeaksi ennakoida, kuinka monelle yritykselle voi tulla seuraamuksia, kuormittavaa byrokratiaa tai viiveitä pelkästään osaamattomuuden ja ohjeistusten epäselvyyksien vuoksi.

Seuraamusmaksujen määrän arvioidaan olevan noin 0–3 vuosittain, mikä on positiivinen näkökulma. On kuitenkin tärkeää, että viranomaisten resursseja kohdennetaan riittävästi, jotta määrä pysyy nollassa. Suomen tulee pyrkiä varmistamaan, että pk-yritykset saavat tarvittavaa tukea ja ohjeistusta ilman seuraamuksia, erityisesti, jos ne eivät ole vielä täysin valmistautuneita tekoälyasetuksen vaatimuksiin.

Eryteisesti Traficomien uusien keskitetyn yhteispisteen tehtävien mittakaava ja siihen tarvittavat mittavat lisäresurssit huolestuttavat. Kaikki viranomaiset eivät ole vielä pystyneet antamaan alustavia arvioita resurssien tarpeesta ja mittakaavasta, mikä lisää epävarmuutta ja voi vaikeuttaa yritysten tukea ja ohjeistusta.

Vaikutusten arviointi on haastavaa, koska sääntelemme teknologiaa, joka ei ole vielä kehittynyt täyteen potentiaaliinsa. Tämä tekee alkuperäisen arviointinäkökulman ongelmalliseksi ja voi johtaa sääntelyn luonteeseen, joka estää innovaatioiden kehittymistä.

On selvää, että lisäsääntely ei ainakaan tue pienyritysten innovaatiovalmiuksia. Kuitenkin, kuten monessa tapauksessa, tiedämme vaikutukset vasta jälkikäteen, koska emme vielä tiedä, kuinka hyvin viranomaisresurssit riittävät yritysten ohjeistukseen ja avustamiseen. Lisäksi ensi keväälle suunniteltu testiympäristön esitys on erittäin tärkeässä asemassa Suomen TKI-toiminnan ja tekoälykehityksen kannalta. Tämä testiympäristö on avainasemassa varmistettaessa, että yrityksillä on mahdollisuus kokeilla ja kehittää tekoälyratkaisuja ilman liiallista sääntelyn kuormaa.

Lausuntonne koskien säännöskohtaisia perusteluita

§25 1 momentin 2 kohdan mukaan ”seuraamusmaksu jätettäisiin määräämättä, jos sen määräämistä olisi pidettävä ilmeisen kohtuuttomana. Kyse olisi kokonaisarviointista, jossa voitaisiin ottaa huomioon esimerkiksi virheellisen menettelyn syyt ja seuraukset sekä toimijan yksilölliset olosuhteet, kuten se, onko toimija luonnollinen henkilö.”

Tässä kohtaa ei tulisi tehdä eroa sillä, onko kyseessä oleva toimija luonnollinen henkilö vai yritys. Pienet yrityksetkin ansaitsevat oikeusturvaa ja usein pienen yrityksen taustalla toimii päävastuussa yrittäjä, jolle niin ikään seuraamusmaksu voi olla täysin kohtuuton. Yritykselle kohdistuva seuraamusmaksu monissa tapauksissa voi nimenomaan kohdistua luonnolliseen henkilöön, kun yrittäjä itse joutuu leikkaamaan maksun suuruuden palkastaan.

Lausuntonne koskien pykälä

§25 ”Seuraamusmaksun määräämättä jättäminen” vaatii vielä tarkennusta. Pykälässä määrätään, että ”seuraamusmaksua ei määrätä, jos veloitteen rikkomista on pidettävä vähäisenä; tai seuraamusmaksun määräämistä on pidettävä ilmeisen kohtuuttomana”. Termi ”ilmeisen kohtuuttomana” on epätarkka. Siinä tulisi mainita, että kohtuuttomuus perustuu kokonaisarvioon, joka ulotetaan niin yrityksille kuin luonnollisille henkilöille.

Tästä pykälästä tulee olla erityisen tarkka myös siksi, että seuraamusmaksua ei hallituksen esityksen mukaan voi määrätä valtion viranomaisille eikä julkisoikeudellisille laitoksille ollenkaan. Tämä luo epäsuhdan yksityisen ja julkisen sektorin toimijoille. Myös pienyrittäjien oikeusturvaa on suojattava arvioimalla yrityksiä seuraamusmaksujen tarpeellisuutta kokonaisuutena ja inhimillisesti.

Muut kommentit HE -luonnoksesta

-

Jos organisaationne toimii tiedonhallintalain (906/2019) tarkoittamana tiedonhallintayksikkönä, mitkä ovat näkemyksenne hallituksen esityksen luonnoksen 4.2.6. kappaleeseen ”Tiedonhallinnan muutosvaikutukset” organisaationne koskevan tiedonhallinnan osalta?

-

Toimiiko organisaationne tai edustamanne yritys tekoälyasetuksen tarkoittamana toimijana, ja jos toimii, millä tavoin katsotte, että asetus ja ehdotettavat lait vaikuttavat organisaatioonne tai yritykseenne?

-

Nyroos Maria
Suomen Yrittäjät ry